Το Τάγμα των Σπουδαίων

Του **Ι. Μ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ**

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ στους Αγίους Τόπους είναι αυτή καθαυτή για τον καθένα γεγονός ιδιαίτερης σημασίας· για τους πιστούς είναι ένα γεγονός συγκλονιστικό. Η περιήγηση στους χώρους εκείνους που οι τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες έχουν σπείρει με μαρτυρίες και μνημεία χαράζει στη μνήμη ανεξίτηλες εικόνες.

Ιδίως για τους Χριστιανούς και μάλιστα τους Ορθοδόξους ο Πανίερος Ναός της Αναστάσεως με τα προσκυνήματα του Γολγοθά και του Τάφου του Χριστού, ο Ναός της Βηθλεέμ με το Αγιο Σπήλαιο, ο Ναός της Γεσθημανής με τον Τάφο της Παναγίας, το προσκύνημα της Αναλήψεως στο Ορος των Ελαιών, το προσκύνημα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στη Ναζαρέτ, το Θαβώριο Ορος, η Μονή στην Καπερναούμ, η Λαύρα του Αγίου Σάββα, οι Μονές του Αββά Θεοδοσίου και του Αγίου Γεωργίου του Χουζεβίτη στην έρημο της Ιουδαίας και τόσα άλλα μοναστήρια και προσκυνήματα αποτελούν μια διαχρονική απόδειξη της δυνάμεως της πίστεως.

Τα έντονα βιώματα από επισκέψεις στους τόπους αυτούς, που στην ουσία μαρτυρούν τη σχεδόν αδιάκοπη δισχιλιετή παρουσία στην περιοχή τόσο της Ορθόδοξης Εκκλησίας όσο και της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και του νεότερου Ελληνικού Κράτους, σκιάζουν οι εμφανείς αδυναμίες της σημερινής πραγματικότητας.

Η Εκκλησία Ιεροσολύμων, η Σιωνίτις Εκκλησία, που υψώθηκε σε Πατριαρχείο ήδη από την Δ' Οικουμενική Σύνοδο (451), κατέχει την τέταρτη θέση μεταξύ των πρεσβυγενών Ορθόδοξων Πατριαρχείων. Το Ελληνικό Ορθόδοξο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, που ανέκαθεν είχε ως κεντρικό σημείο ενδιαφέροντος και δράσεως τα ιερά προσκυνήματα των Αγίων Τόπων, είναι οργανωμένο κατά σύστημα μοναστηριακό, με τη συγκρότηση ιδιαίτερου μοναχικού τάγματος. Ηγούμενος του οποίου υπήρξε ανέκαθεν ο Ελληνας Πατριάρχης Ιεροσολύμων.

Το μοναχικό αυτό τάγμα, το γνωστό σήμερα ως Αγιοταφιτική Αδελφότητα, απεκαλείτο παλαιά και «Τάγμα των Σπουδαίων», ως εκ του έργου που επιτελούσαν οι Αγιοταφίτες μοναχοί, «σπουδάζοντες περί τας νυχθημερινάς εν τω ναώ της Αναστάσεως τελετάς».

Το Τάγμα των Σπουδαίων, η Αγιοταφιτική Αδελφότητα, απειλείται σήμερα με αφανισμό. Ενα από τα σημαντικότερα, αν όχι το κύριο πρόβλημα, που αντιμετωπίζει το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων είναι η λειψανδρία. Η κατάσταση είναι ήδη δυσάρεστη και επιδεινώνεται συνεχώς.

Τεράστια οικοδομήματα, όπως η Μονή του Τιμίου Προδρόμου που στέγαζε κάποτε την ομώνυμη θεολογική σχολή, έχουν ανατεθεί στις φροντίδες ενός και μόνου Αγιοταφίτη, ο οποίος, όπως είναι άλλωστε αυτονόητο, δεν εξαρκεί ούτε για την τέλεση της Θείας Λειτουργίας.

Τα περισσότερα άλλωστε Μοναστήρια και προσκυνήματα είναι επανδρωμένα με έναν Αγιοταφίτη, Επίσκοπο, Αρχιμανδρίτη ή απλό μοναχό, και τούτο ανεξάρτητα από τη σημασία, τη θέση και την έκταση της Μονής, είτε βρίσκεται δηλαδή στα Ιεροσόλυμα είτε αλλού, κοντά, όπως η Μονή του Προφήτη Ηλία, ή μακριά, όπως η Μονή του Αββά Θεοδοσίου ή η Μονή στην Καπερναούμ, ανεξάρτητα και από τις εκτάσεις που έχει στην κυριότητά της και που είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να υπερασπισιεί ένας άνθρωπος εκ παντοίων επιβουλών.

> ***Είναι ανάγκη να πνεύσει ένας νέος άνεμος στη διοίκηση και τη διαχείριση των προσκυνημάτων***

Η αναζήτηση των αιτίων της σημερινής κατασιάσεως της Αγιοταφιτικής Αδελφότητας δεν είναι του παρόντος και δεν θα είχε άλλωστε ιδιαίτερη σημασία.

Είναι πέρα από κάθε αμφιβολία ότι οι λόγοι είναι περισσότεροι και ασφαλώς συνετέλεσε μεγάλως και η πολιτική συγκυρία, η οποία οδήγησε και στη συρρίκνωση της ελληνικής παροικίας στα Ιεροσόλυμα που έφθασε να αριθμεί, αντί των δεκάδων χιλιάδων, εκατό μόλις άτομα.

Την τραγική κατάσταση αποδεικνύει και το δυναμικό της Πατριαρχικής Σχολής Σιών, η οποία αποτέλεσε ανέκαθεν το φυτώριο της Αγιοταφιτικής Αδελφότητας, στην οποία φοιτούν σήμερα είκοσι περίπου μαθητές, από τους οποίους μάλιστα το ένα τέταρτο είναι Αλβανοί. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες του Σχολάρχη και του διδακτικού προσωπικού της Σχολής είναι προφανές ότι ο αριθμός και μόνο των μαθητών δεν επιτρέπει αισιοδοξία για το μέλλον.

Η έκκληση για βοήθεια που απευθύνεται από τους Αγιοταφίτες, από τον πρώτο έως τον τελευταίο, έχει ως κύριο αποδέκτη έλληνες μοναχούς, στην Εκκλησία της Ελλάδος πρωτίστως, αλλά και εκτός αυτής.

Η μόνη πάντως, νομίζω, ρεαλιστική αντιμετώπιση της καταστάσεως, πριν να είναι τελείως αργά, είναι η επάνδρωση των εγκαταλειμμένων μονών και προσκυνημάτων από οργανωμένες μοναχικές συνοδείες. Την κύρια, αν όχι μοναδική, πηγή αποτελεί για τον σκοπό αυτό το Αγιο Ορος, το οποίο ακριβώς σήμερα βρίσκεται σε μια φάση ανθήσεως και αναπτύξεως.

Για να ευδοκιμήσουν όμως τέτοιες λύσεις είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις από την ίδια τη Σιωνίτιδα Εκκλησία και την Αγιοταφιτική Αδελφότητα.

Είναι ανάγκη να πνεύσει ένας νέος άνεμος στη διοίκηση και τη διαχείριση των προσκυνημάτων, να εξασφαλιστεί διαφάνεια στα οικονομικά, να διασφαλισθούν όροι και προϋποθέσεις που θα καθιστούν βέβαιη, ασφαλή και οριστική την εγκατάσταση οργανωμένων συνοδειών στους Αγίους Τόπους, με ένα λόγο η όλη κατάσταση να εμπνεύσει ανθρώπους να μετεγκατασταθούν στην περιοχή.

Αν κάτι τέτοιο δεν επιχειρηθεί ή δεν καταρθωθεί τότε νομοτελειακά και σε χρόνο που είναι δυνατόν και να προβλεφθεί τα προσκυνήματα των Αγίων Τόπων θα παύσουν να είναι ελληνικά.

Ο κ. Ι. Μ. Κονιδάρης είναι καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.